

Op 24 en 25 april 2023 vond in Praag, Tsjechische Republiek, de Conferentie van Voorzitters van de parlementen in de Europese Unie plaats onder Tsjechisch Voorzitterschap. De Voorzitters van de parlementen beogen met deze jaarlijkse conferentie informatie en *best practices* uit te wisselen en parlementaire samenwerking te stimuleren. De Voorzittersconferentie, oftewel Speakers' Conference (EUSC), is de conferentie van de Voorzitters van de Kamers van de parlementen van de EU, inclusief het Europees Parlement.

Namens de Eerste Kamer der Staten-Generaal nam de Voorzitter, Jan Anthonie Bruijn, deel. Hij werd ambtelijk begeleid door de Griffier van de Eerste Kamer, Remco Nehmelman, en een griffiestaf. Namens de Tweede Kamer der Staten-Generaal nam de Voorzitter, Vera Bergkamp, hieraan deel. Zij werd ambtelijk begeleid door de waarnemend Griffier van de Tweede Kamer, Geert Jan Hamilton, en een griffiestaf. De delegatie brengt als volgt verslag uit. De Voorzittersconclusies zijn als bijlage bij het verslag gevoegd.¹

Algemeen

In een videoboodschap spraken de Voorzitters van het Tsjechisch Parlement, Markéta Pekarová Adamová En Miloš Vystrčil, de Tsjechische Premier, Petr Fiala, en de Tsjechische President, Petr Pavel, de aanwezigen toe. Zij schetsten de geopolitieke context waarbinnen de conferentie plaatsvond. De conferentie stond dan ook zoals vorig jaar met name in het teken van de Russische inval in Oekraïne.

De Tsjechische minister van Binnenlandse Zaken, Vít Rakušan, sprak vervolgens de deelnemers toe in de zaal. Hij herinnerde in zijn speech aan de vele crisissen die de Europese Unie de afgelopen jaren had doorstaan en de wijze waarop daarmee is omgegaan. Hij benoemde tot slot de parlementen als hoeders van de parlementaire democratie en van vrijheid en voorspoed in tijden van crisis.

Sessie I: Russische agressie tegen Oekraïne de reactie vanuit de EU in een bredere geopolitieke context (EU uitbreiding, energie veiligheid, naoorlogse heropbouw)

In de eerste plenaire sessie betrof de Russische agressie tegen Oekraïne de reactie vanuit de EU in een bredere geopolitieke context. De centrale gast in deze sessie was Ruslan Stefanchuk, de Voorzitter van het Oekraïense parlement, de Verkhovna Rada.

De Voorzitter van de Tsjechische Kamer van Volksvertegenwoordigers, Pekarová Adamová, leidde de sessie in aan de hand van het Tsjechische motto voor het EU-Voorzitterschap 'Europe as a task'. Zij benoemde daarbij de vijf belangrijkste uitdagingen voor de EU in de komende jaren: EU-uitbreiding, de heropbouw van Oekraïne, steun aan Oekraïne door de levering van wapens, snelle overwinning van Oekraïne met behoud van territorium en tot slot een debat over de toekomstige relatie met Rusland. Pekarová Adamová herinnerde tot slot aan de tweede parlementaire dimensie van het Krim Platform dat op 24-25 oktober 2023 zal plaatsvinden in Praag.

De Voorzitter van het Oekraïense parlement, Ruslan Stefanchuk, begon zijn toespraak met het uitspreken van grote dankbaarheid voor de grote steun aan Oekraïne. Hij benadrukte dat Oekraïne de weg naar vrijheid en waardigheid, de weg naar Europese waarden en een Europese gemeenschap had gekozen en hiervoor de hoogst mogelijke prijs betaalde. Stefanchuk herhaalde de oproep tot de

¹ De conclusies, alsook het verslag van de Voorzittersconferentie opgesteld door het Tsjechische Voorzitterschap d.d. 26 juni 2023, zijn eveneens te vinden op de website IPEX: https://secure.ipex.eu/IPEX-WEBSITE/conferences/eu_speakers/home.

oprichting van een speciaal internationaal tribunaal. In de strijd tegen Rusland heeft Oekraïne niet alleen munitie, wapens, tanks en training voor soldaten nodig, maar ook moderne luchtverdedigingssystemen, zei Stefanchuk. Hij bevestigde verder de Oekraïense ambitie om lid te worden van de NAVO, volgens de verklaring gericht aan de NAVO op 30 september 2022, en vroeg om een duidelijke tijdslijn.

Wat het EU-lidmaatschap betreft, werkt Oekraïne hard aan het implementeren van de vereisten om het onderhandelingsproces mogelijk al in 2023 te kunnen starten. Stefanchuk benadrukte dat de wederopbouw van Oekraïne gefinancierd moet worden met bevroren Russische tegoeden en riep op daarvoor binnen de Unie mechanismen in te stellen. Tot slot vroeg Stefanchuk de leden van de nationale parlementen eensgezind te blijven tegen de Russische agressie. Alleen een overwinning in deze oorlog zou het mogelijk maken om het project van het verenigde Europa uit te voeren, zo sprak Stefanchuk.

Vervolgens spraken enkele voorzitters van nationale parlementen als *key note speakers*, Elżbieta Witek, Maarschalk van de Poolse Sejm, Andreas Norlén, Voorzitter van de Zweedse Rijksdag en Meritxell Batet Lamaña, Voorzitter van het Spaanse Parlement over de thema's EU uitbreiding, energie veiligheid, naoorlogse heropbouw.

In het debat dat daarop volgde namen 27 sprekers het woord. Jan Anthonie **Bruijn**, Voorzitter van de Eerste Kamer, benadrukte het belang van Europese en internationale samenwerking bij het vinden van gemeenschappelijke oplossingen voor gedeelde problemen. De oorlog heeft eveneens aanzienlijke gevolgen voor de Oekraïense staatsinstellingen, variërend van de vernietiging van infrastructuur, ontheemding en verstoring van de reguliere werkprocessen, en in dit verband benadrukte hij de noodzaak om de wederopbouw na de oorlog nu al te bespreken. Hij prees daarbij de EU en haar lidstaten voor het leggen van de basis hiervoor. Hij benadrukte ook hoe belangrijk het is dat de beginselen van de rechtsstaat worden hersteld en dat het Oekraïense maatschappelijk middenveld bij het proces wordt betrokken zodra de oorlog voorbij is.

Sessie II: de rol van de EU in de wereldwijde samenwerking van democratieën en de kwestie van de afhankelijkheid van de EU-lidstaten van totalitaire regimes

Tijdens deze sessie werd onder andere gesproken over de rol van de EU in een wereldwijd samenwerkingsverband en over onder andere informatieoorlogvoering, desinformatie, de beveiliging van toeleveringsketens en strategische autonomie. Miloš Vystrčil, Voorzitter van de Tsjechische senaat, en Jan Lipavsky, minister van Buitenlandse Zaken van de Tsjechische Republiek, openden de sessie en noemden onder andere het belang van steun aan Oekraïne en meer samenwerking met derde landen om de steun te verbreden. Ook benadrukten ze het belang van onafhankelijkheid van de EU van totalitaire regimes. Vervolgens benoemde Roberta Metsola, Voorzitter van het Europees Parlement, de opmerkelijke solidariteit van de EU na de start van de oorlog, en dankte zij Stefanchuk, Voorzitter van het Oekraïense parlement, voor zijn deelname aan de conferentie. Ze sprak over de EU als een succesverhaal, maar benadrukte ook dat de EU zich moest hervormen en ook moest leren van de fouten, zoals de energieafhankelijkheid van Rusland. Ook waarschuwde ze voor desinformatie en cyberaanvallen. Thomas Grodzki, maarschalk van de Poolse senaat, benadrukte dat we de weerbaarheid van de samenleving tegen desinformatie moeten vergroten en jongeren hiertegen moeten weren. Ook moet professionele en onpartijdige journalistiek ondersteund en beschermd worden. Wolfgang Sobotka, Voorzitter van de Oostenrijkse nationale raad, noemde het belang van rechtsstatelijkheid en van een goed functionerende democratie met eerlijke verkiezingen, *checks and balances*, onafhankelijke rechterlijke macht en vrijheid van meningsuiting en pers. Ook hij benoemde de misdaden van Poetin en de vreselijke gevolgen ervan in Oekraïne. Ook waarschuwde hij voor de achteruitgang van het publiek-democratische discours en de toename van polarisatie.

Tijdens het daaropvolgende debat, waarbij 21 sprekers het woord namen, werd met name gesproken over de oorlog in Oekraïne, de bedreiging van parlementaire democratie en het versterken van de strategische autonomie en concurrentiekracht in de EU. Sommigen noemden het veilig stellen van toeleveringsketens, het risico van isolatie van de EU in de wereld en ook het belang van het sluiten van vrijhandelsovereenkomsten.

Rondetafelgesprek over de rol van vrouwen in buitenlands beleid

Op de vooravond van de conferentie was er een rondetafelgesprek en diner georganiseerd voor alle vrouwelijke Kamervoorzitters. Het thema van de avond was de rol van vrouwen in buitenlands beleid. Tijdens het rondetafelgesprek spraken verschillende Voorzitters over hoe zij het ervaren om als vrouw hun positie te vervullen. De Voorzitter van de Tweede Kamer, **Bergkamp**, nam ook het woord. In haar toespraak sprak ze ten eerste haar steun uit voor de slachtoffers van (oorlogs)geweld wereldwijd. Hierbij wilde ze specifiek aandacht vragen voor de vrouwelijke slachtoffers. Daarna ging zij in op het belang van gelijkheid en hoe het feministisch buitenlandbeleid dat Nederland uitvoert als doel heeft om hieraan bij te dragen. Ze reflecteerde ook op deze balans in het kabinet en de Tweede Kamer. Ze ging specifiek in op de manier waarop de Tweede Kamer probeert om aandacht te schenken aan vrouwen in de politiek door de commissiezalen te vernoemen naar sleutelfiguren in de geschiedenis van de Nederlandse politiek, zoals Aletta Jacobs, een feminist aan wie de Nederlandse vrouwen hun stemrecht te danken hebben.

Conclusies

De Conferentie werd afgesloten met het bespreken en bij consensus aannemen van de conclusies. Op verzoek van Nederland is in de preambule de uitgangspunten van de Conferentie ten aanzien van conclusies herbevestigd namelijk dat de conclusies geen politieke verklaringen mogen bevatten en dat de conclusies niet bindend zijn voor nationale parlementen. Hiermee wordt de neutrale rol die de Eerste en Tweede Kamervoorzitters hebben in acht genomen.

Bilaterale ontmoetingen en marge van de Conferentie

En marge van de conferentie hebben de Voorzitters verscheidene bilaterale ontmoetingen gehad. Zo spraken zij samen met de eerder genoemde parlamentsvoorzitter van Oekraïne, Ruslan Stefanchuk. Tijdens dit gesprek werd er ingegaan op de voortdurende oorlog in Oekraïne. De Voorzitters hebben hun zorgen geuit. Stefanchuk overhandigde aan het einde van het gesprek een non-paper waarin de ambitie van Oekraïne om lid te worden van de NAVO werd onderstreept. Dit non-paper is onder de aandacht gebracht van de vaste Eerste Kamercommissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking en de vaste Tweede Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken, en is betrokken bij het commissiedebat over de NAVO van de Tweede Kamer.

Verder spraken de Voorzitters gezamenlijk met Wolfgang Sobotka, de Voorzitter van de Nationale Raad van Oostenrijk. Er werden ervaringen gewisseld over de renovaties van de parlementen, waar Oostenrijk de renovatie van haar parlement vorige winter afrondde, en het Binnenhof momenteel gerenoveerd wordt. Daarnaast bracht Sobotka zijn inspanningen tegen antisemitisme in. Op zijn initiatief is er begin dit jaar een brief gestuurd aan alle parlamentsvoorzitters over het project 'we remember', een bewustwordingscampagne. De Eerste en Tweede Kamer hebben deelgenomen aan deze campagne, en hieraan gerefereerd tijdens de Holocaust herdenking in Amsterdam.

Daarnaast hebben de Voorzitters informeel kennisgemaakt met de Voorzitter van het Zweedse parlement, Andreas Norlén. Norlén vroeg de Voorzitters naar de Nederlandse Prinsjesdag, waarop hij hen uitnodigde om de Zweedse Prinsjesdag bij te wonen. De Voorzitters waardeerden de uitnodiging

zeer en heb hebben daarbij aangegeven te zijner tijd te bezien of de agenda dat toe laat. De Voorzitters feliciteerden Norlén verder met het Zweedse Voorzitterschap en wensten hem veel succes.

Tevens hadden de Voorzitters een korte ontmoeting met de Voorzitter van het Moldavische parlement, Igor Grosu. De focus van dit gesprek lag op de wens van Moldavië om snel toe te treden tot de Europese Unie.

Op de vooravond van de conferentie heeft de Voorzitter van de Tweede Kamer gesproken met de Voorzitter van het Sloveense parlement, Urška Klakočar Zupančič, die elkaar voor het eerst ontmoetten. Zij spraken over het voorgenomen toekomstige bezoek van Zupančič aan Nederland.

De Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal,

Bruijn

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,

Bergkamp